

251
LÄNSSTYRELSEN

VÄSTMANLANDS LÄN

III R-1-59

Länstyrelsens i Västmanlands län
resolution i nedannämnda ärende rörande
fridlysning såsom naturparker av vissa
områden inom Västerås stad och Kungsåra
kommun; given Västerås slott i landskans-
liet den 15 maj 1959.

De såsom naturparker fridlysta öarna och områdena: Mälaröarna Östra
holmen, Västra holmen och Elba (de s.k. Hästholmarna), Amundgrund,
Kattskär och Björnön, vidare Johannisbergsområdet i Västerås stad
samt området Sundängen i Kungsåra kommun.

Kommuner: Västerås stad samt beträffande området Sundängen Kungsåra
kommun (Kungsåra och Björketa socknar).

Fastigheter: Stadsägorna n:ris 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246,
2247 (Östra holmen), stadsägan 2248 (Elba), stadsägan 2249 (Västra
holmen), stadsägan 2250 (Amundgrund), stadsägan 2251 (Kattskär),
stadsägorna 3347, 3348, 3349, 3532 och 3533 (Björnön), stadsägan
2545 (Johannisbergsområdet), Kilsta 4¹² och Vedby 6¹ (området Sundängen
ävensom ett inom Kilsta 4¹² beläget grustag, samfällt för Kilsta 4²
och 4¹²).

Lägesbeskrivning i övrigt: De inom Västerås stad belägna öarna och
områdena ha utmärkts med grön färg å en till ärendet ^{fogad/}karta. Å ett ann
kartblad har området Sundängen i Kungsåra kommun betecknats på samma
sätt. Till handlingarna i ärendet finnes jämväl fogad en större karta
över bland annat sistnämnda område, varav belägenheten av det samfäll
da grustaget å fastigheten Kilsta 4¹² framgår.

Sökande: Västerås stads park- och idrottsstyrelse. Stiftelsen Södra Björnön har biträtt ansökningsen. Övriga markägare ha skriftligen medgivit fridlysningsåtgärden. Rättsinnehavare i övrigt finnas ej.

Ägare: Västerås stad samt - i fråga om delar av Björnön - David Sjölander, Stiftelsen Södra Björnön och Konsumtionsföreningen Västerås med omnejd u.p.a. Ävensom - ifråga om den till Kilsta 4² hörande andelen i det å Kilsta 4¹² belägna samfälliga grusetaget - Kungl. Maj:t och Kronan.

Förvaltare: Västerås stad genom dess park- och idrottsstyrelse i fråga om de av staden ägda områdena samt Stiftelsen Södra Björnön beträffande den av stiftelsen ägda delen av Björnön.

Särskilda föreskrifter: För ovan angivna öar och områden gälla de föreskrifter, vilka upptagits i Bil. A. till denna resolution.

.

.

Statens fritidsnämnd, Svenska naturskyddsföreningen och dess länsombud, läroverksadjunkten Bertil Walldén i Västerås, samt stadens drätselkammare och kommunalnämnden i Kungsåra kommun ha tillstyrkt den sökta fridlysningen.

.

.

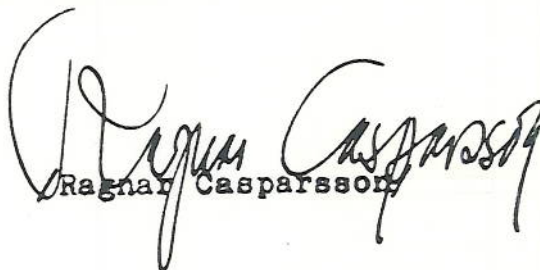
Staden samt Stiftelsen Södra Björnön ha lagt ned stort arbete betydande kostnader och mycken omtanke för att bevara och restaurera naturen i fritidsområdena. Föreliggande fridlysningsförslag avser att i huvudsak utgöra ett skydd mot skadegörelse och slitage från allmänhetens sida dels därigenom att själva fridlysningen kan bidra till att ge befolkningen en mera positiv inställning till naturskyddet dels och att bättre möjligheter att beivra påtagliga former av skadegörelse skapas.

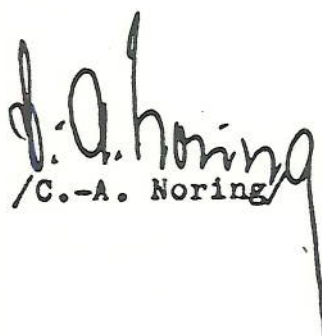
Med hänsyn till anförda förhållanden och då ifrågavarande öar och områden - för vilkas egenart och växtlighet närmare redogöres i en härvid såsom Bil. B. fogad, av Walldén upprättad beskrivning - på grund av sin beskaffenhet få anses vara av väsentlig betydelse för framför allt Västerås stads invånares umgänge med naturen,

prövar länsstyrelsen jämlikt 12 § naturskyddslagen den 21 november 1952 skäligen förklara berörda öar och områden inom Västerås stad och Kungsåra kommun fridlysta såsom naturparker.

Med stöd av 13 § samma lag fastställer länsstyrelsen de föreskrifter till tryggnad av områdenas användning för avsett ändamål m.m., vilka intagits i Bil. A. till detta beslut.

Besvär över detta beslut må föras hos Kungl. Maj:t. Besvaren skola vid äventyr av talans förlust hava inkommit till Kungl. jordbruksdepartementet inom tre veckor härefter; dock skall besvärstiden för menighet vara fem veckor.

Ragnar Casparsson

/C.-A. Noring

Bil. A.

Särskilda föreskrifter för Västerås stads såsom naturparker fridlysta fritidsområden.

§ 1.

Inom områdena gäller förbud att plocka följande blommor nämligen gullviva, gulsippa, blåsippa, vårärt, storrens, hässelklocka, natt och dag och nattviol.

§ 2.

Utöver vad som stadgas i strafflagen 24 kap. 1 och 2 §§ om skadegörelse och åverkan skall gälla ett allmänt förbud för uppgrävning av växter av alla slag samt för brytning eller annan förstörelse av värtedelar såsom kvistar och dylikt.

§ 3.

All äggtäkt samt skadegörelse å fågelbon i övrigt är ~~förbjudet~~ inom områdena.

§ 4.

Lös hund får ej medföras inom områdena.

§ 5.

Camping och affischering må ske endast på de platser och villkor i övrigt, markägarna bestämma.

§ 6.

Här intagna bestämmelser skola ej äga tillämpning på markägarna och dessas rätt att utnyttja områdena.

§ 7.

Dessa föreskrifter skola genom stadens försorg anslås genom anslags tavlor å lämpliga platser inom områdena, vilka jämväl i övrigt bör utmärkas på sätt finnes erforderligt. I samma ordning bör allmänheten särskilt uppmanas att noga iakttaga det i naturskyddslagen meddelade allmänna förbudet mot nedskräpning i naturen.

Beskrivning av som naturparker fridlysta fritidsområdena för
Västerås stad.

1. Hästhelmarna (Östra holmen, Elba och Västra holmen) i Västeråsfjärden söder om Västerås är övervägande lövskogsklädda öar med en rik vårväxtflora. På Östra holmen är den sällsynta gulsippan mycket utbredd, på Elba förekommer liljekonvaljen särskilt ymnigt och på Västra holmen en rätt stor uppsättning relativt sällsynta växter. Ett rikt fågelliv gynnas av täta buskmarker. De små holmarna Amundsgrund och Kattskär, som delvis är planterade med lärkträd och andra icke typiska träd, har ingen mera originell flora.

2. Björnön är genom sin närbelägenhet, sin broförbindelse med fastlandet, sin storlek och sin omväxlande och rika natur västeråsbornas ojämförligt värdefullaste fritidsområde. På grund av de förbättrade förbindelserna och den därav betydligt ökade besöksfrekvensen har på denna ö ett så betydande slitage iakttagits på senare år att åtgärder måste anses nödvändiga för att förhindra ett utarmande av öns växt- och djurliv. Förutom den enormt rika vegetationen utmärker Björnös stränder finner man där ett rikt urval av vegetationstyper: vilka ger omväxling och tillfälle till intressanta studier för besökande och inte minst för de många skolklasser som kommer hit för naturstudier. Här finns barrskog med rikt björkinslag, ekbackar, lindskog, som delvis är urskogsartad, aspdungar och andra slag av lövträdsväxt, enbackar och ängar, slån- och törnrosenår. Av örtvegetationen har särskilt gullvivan redan blivit svårt decimerad men blåsippan förekommer fortfarande i rikliga bestånd på många håll. Den sällsynta lungörten är särskilt vanlig på ön. Andra ädla re lundväxter är tandrot och hässelklocka. I källeprång finner man gullpudra, häxört och springkorn. Misteln växer på Björnön i flera hundra träd med c:a 6000 individ, vilket innebär att vi här med största sannolikhet numera har Sveriges största mistelbestånd. På Björnön finns också traktens rikaste fågelliv. Det får sin mångsidighet av den stora omväxlingen på miljöer. Åtskilliga högre däggdjur träffas också såsom räv, grävling, rådjur och fritt kringströvande dovhjortar. Bäst bevarad mera ursprunglig natur finns på öns sydligaste udde, som har ren vildmarkskaraktär.

3. Johannisbergsområdet, bad- och campingplats, har naturligt slitits hårt. Västerås stad har här lagt ner stora kostnader för att

försköna naturen. Bl.a. har vårblommor inplanterats, som sedan med eller utan rot i stor utsträckning avlägsnats av blomsterälskare. I den kuperade terrängen växer bl.a. många vackra ekar. Nötkråkan, den sällsynta stekknäcken och näktergalen hör till de fåglar, som här ofta iakttagits.

4. Sundängen vid Ängsösundet, där ännu fram i våra dagar ett relativt primitivt jordbruk bedrivits har rester av gamla nu delvis igenvuxna lövängar, strandängar och hagmarker, som hjälpligt återställda kan ge en god föreställning om äldre tiders bondelandskap och samtidigt bli en trivselsmiljö av betydande skönhet för besökande. Av trädvegetationen är särskilt ett vackert hagtornsbestånd att nämna och av örter den vackra växten natt och dag, som här förmodligen har sin enda spontana förekomst i Västmanland.

gammal hägnad samt taggtråd. Vid gallring har lövinslaget gynnats. Mot åkern har ca 10 m bred remsa kalhuggits med undantag för äldre ek samt buskbryn.

Åtgärd: Bör efter hand överföras till blandlövskog.

Kattakär

Ej besiktigad.

Algallring utförd. Besökes sällan.

Amundsgrund

Ej besiktigad.

Uppstickande åskulle. Besökes sällan.

Östra och Västra holmen samt Elba

Ej besiktigade.

I huvudsak lövskogsklädda holmar utgörande onttyckta utflyktsmål för Västeråsborna för bad m.m. På Elba sommarrestaurang.

Regelbunden ångbåtsförbindelse med Västerås sommartid.

Skyltar med föreskrifter om skyddade växter.

Johannisbergsområdet.

Utmärkning

På ett flertal platser skyltar med fridlysningsföreskrifter samt skyddade växter. Även rödmålade plåtskyltar med fridlysningsföreskrifter och uppmaning om aktsamhet.

Beskrivning

Johannisbergsområdet utgöres i sin helhet av ett mycket väl-skött bad och campingområde intill Mälaren, ca 4 km från

Västerås centrum. Från allmänna vägen leder asfalterad väg mellan rader av planterade rönner och lindar jämte rosenrabatter fram till infarten, som spärrats med bommar och lågt staket. Här ligger kiosk med vaktrum och intill finns vägvisare till toalett, strykrum, servering, badplats och telefon. Här finns förutom tidigare nämnd upplysningsskylt även stor skylt "Infart enbart för campare. Ej motorfordon". Flaggstänger inramar infarten och allt ger ett mycket välordnat intryck. På södra sidan om infarten är den tidigare åkermarken utnyttjad som P-plats och bollplan och längre mot söder, bakom några lövskogsklädda holmar, som tältplats. På norra sidan av infartsvägen är åkern närmast allmänna vägen fortfarande odlad, men övergår längre in till uppställningsplats för husvagnar - campingområde med buskgrupper och lövträd. Här finns också ett köks- och tvätthus och en toalettbyggnad av samma typ som på Björnö jämte två tvättplatser för bilar, gungor m.m.

Vägen genom entrén slutar i en vändslunga från vilken promenadvägar utstrålar. Miljön är mycket tilltalande, med slagna gräsmattor och lövdungar med lummiga bryn samt ute i gräsmattorna vackra solitärträd och buskar. Här ligger också administrationsbyggnad, telefonkiosker, miniatyrgolfbana m.m. Mellan tältplatsen i söder och skild från denna med lågt staket, utbreder sig ned mot Mälaren en stor, öppen slätt omramad av höjder med lummig lövskog av främst ek samt buskar av hassel, nypon, try m.m. Ute på slätten förekommer spridda mindre ekar, hassel, apel, lind, nypon, en, någon mindre tall och några granar samt nära stranden några pilar. Slätten är slagen och här finns flyttbara bollmål, bänkar, gungor samt intill gränsen till tältplatsen, toalettbyggnad.

Långgrund sandbotten.

Sydöstra udden utgöres av bergsrygg, delvis blockig, på södra sluttningen med slagna dälдер och mindre slätter i ett slätterängsområde med vidkroniga ekar, lindar, askar, rönnar jämte någon tall och gran med underväxt av hassel, ek, ask, nypon, måbär, hägg, rönn m.m. På krönet och mot norr rel.slutet lundlövskogsområde.

Mot sjön rikligt med al.

Längst ut på udden mindre lusthus samt skärmtak med bänkar och krokar för badande samt badbryggor för barn och vuxna. Fågelholkar.

Norr om viken finns omklädningskydd samt kiosk och servering under tak men utan väggar. Hela denna södra del av området i anslutning till entré, äng och badstrand har genom röjning och slätter erhållit karaktär av slätteräng eller park med slingrande gångar mellan blockhöjder med lövträd och buskar, busknärjen av hassel, ek, nypon, hägg m.m. samt fristående vidkroniga ekar och lindar. Mot norr övergår detta i ett oröjt, snårigt lund- lövskogsområde dominerat av ek och hassel jämte allehanda andra lövträd och buskar. Marken är blockig och denna del av reservatet synes vara mycket ringa besökt. Här ligger tre stugor eller kanske snarare klubbhus eller dylikt, bland annat disponeras en av "Unga Örnar". I öppen dalgång, som står i förbindelse med infartsvägens vändplats, ligger ett nyuppfört köks- tvättrum - toaletthus. Mot norr tättnar beståndet alltmer.

Åtgärd: Skötes även framdeles på samma utmärkta sätt som nu.

